

BORBA ZA ŽIVOT (Ulomci iz romana)

Marina Kljajo-Radić,

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Rad je primljen 19.3.2018. Rad je recenziran 26.3.2018. Rad je prihvaćen 1.5.2018.

SAŽETAK

Roman *Borba za život* ispričao je život sam, a u svom aktivizmu pridružuje se današnjoj sve većoj angažiranost i borbi za integriranje djece s poteškoćama u razvoju u društveni život, i to bez sažaljenja, nego s pogledom na jedinstvena bića koja su poslanici ljubavi, dobrote i mira. Također, ovaj roman skida stigmatu s djece s posebnim potrebama i objektivizira potrebitost njihove nazočnosti u svijetu u kojemu živimo, a time i zagovara najveća pitanja bioetike u modernoj civilizaciji smrti. *Borba za život* je roman napisan za mladež, ali njegova tematika i fabularna dramatika, kao i misaonost, podižu ga i na razinu odraslih koji mogu prepoznati svoje životne borbe, iskustvene i životne istine koje su ssevremene. Sam naslov *Borba za život* upućuje na temeljni ljudski poriv za životom, potiče znatiželju i upućuje na neočekivane borbe koje su sastavni dio svakoga ljudskog života.

Konkretno, u ovom se romanu mlada majka bori za život svoga nerođenog djeteta jer joj je utvrđena patološka trudnoća, sindrom Down i liječnici su izričito tražili prekidanje trudnoće jer je i njoj život ugrožen. Odlučna u tome da će roditi svoje dijete dobiva saveznika baš u tome malom biću i tako njih dvoje postaju glavni protagonisti radnje. Udvojeni glavni lik – majka i dijete, pričaju naizmjenično fabulu romana što je novum koji donosi zanimljivost i podiže dramatičnost radnje. Pri tomu nerođeno dijete postaje lik sa svim svojim ljudskim osobinama što potvrđuje da je čovjek već od začeca ljudsko biće. Svu radnju inicira i pokreće ljubav, najprije nerođena djeteta koje iz Nebeskoga vrta promatra i traži majku koja će imati ljubavi za njega, za dijete s poteškoćama u razvoju, potom ljubav majke koja želi spasiti svoje nerođeno dijete i na koncu Božja ljubav u koju se sve slijeva i iz koje sve nastaje, pomaže da dijete i majka pobijede u neravnopravnoj borbi.

ANĐELIN SILAZAK NA ZEMLJU

Pukotine koje su nastale u ratnome vihoru Vjera je odlučila popraviti što je moguće bolje. U tome ju je hrabrila jedna lipa ispred njezine kuće čije je stablo bilo napola izgorjelo s južne strane otkuda je dolazio plamen. No, lipa se borila svom snagom i postupno obavijala ranjeni dio zdravom korom. Divila se tome čudu prirode i kao da se s njim podizala i snaga njezine volje. „Tako ću činiti i ja. Mnogo toga možemo oživjeti snagom volje i ljubavi“, razmišljala je Vjera promatrajući stablo.

Odlučno sam krenula u obnovu svega što se našlo preda mnom: spaljena doma, međuljudskih odnosa, a i svoga braka. Osobito mi je bilo stalo učvrstiti brak i obnoviti obitelj u kojoj je odrastalo četvero djece. Osjećaje koji su me vezali uz supruga neprestano sam vraćala na izvorište ljubavi, tamo odakle je ono najljepše među nama poteklo. Znala sam da moram izići iz svoga vlastitog *ja* i nesebično se okrenuti suprugu u nadi da će i on to učiniti. U protivnom, pod teretom života, postat ćemo stranci i naša će se srca ohladiti.

„Ljubav je nevidljiva kao i sam Bog, ali život na njoj počiva“, često sam ponavljala samoj sebi. “Ljubav je moj glavni životni poziv!”

U tome nastojanju ljubav bi mi se objavljivala kao najvrjedniji životni cilj. Dok sam u toplim večerima dijelila sa suprugom vječni zavjet ljubavi, Anđeli se ukazala prilika da se s pomoću duge, za oko nevidljive, niti koja je spajala Nebo i Zemlju, spusti i tako ušulja u moj trbuh.

POČETAK

Još kao mala mrvica udobno sam se smjestila u majčinu trbuhu. Osjećala sam se malo nelagodno, kao neki lopovčić koji se uvukao u tuđu kuću, ali taj me osjećaj brzo napustio. Bila sam presretna jer sam konačno bila na Zemlji. Vjerovala sam da će sve ostalo biti lako. Bila sam odlučna boriti se svim silama za svoj život.

Osjećala sam ugodu topline, sigurnost i ljubav koja je strujala cijelim majčinim bićem. Svakim sam danom pomalo rasla, a moje sposobnosti i misli su se množile. Bila sam napokon na cilju. Prošlo je vrijeme čekanja. Konačno, bila sam na Zemlji! Osjećaj je to koji slični nekome bestežinskom stanju u kojemu putuješ i sudjeluješ u životu, a da pri tome ne trošiš snagu i energiju. Kao da si smješten u neki balončić koji je zaštićen i siguran i kroz koji možeš oslušivati i osjećati ritam svega što se događa u izvanjskome svijetu, ali i u biću svoje majke. Znala sam da će to biti avantura, ali takva! Radost života zasjenila je sve radosti koje sam do tada poznavala. Tako je barem bilo na početku moga života na Zemlji.

A onda, pomalo su me počela mučiti pitanja: „Kako će reagirati moja majka kada sazna da pod njezinim srcem kuca još jedno maleno srce? Je li spremna za još jedno dijete?“

DJEVOJČICA

Nadolazeća snaga, iz nekih meni nepoznatih sfera, ispunjavala je moje biće i radost je bila sve češća pratiteljica mojih svakodnevnih obveza. Nisam bila svjesna da se to prenosi i na moj fizički izgled. Nestalo je grča s moga lica i neka milina oblikovala je jedan novi, opušteniji izraz. Sve sam češće se smiješila. Redovite kontrole kod liječnika donosile su još veću radost jer sve je bilo u redu s bebicom.

– Što imate doma, dječaka ili djevojčicu? – upitao je liječnik nakon jednoga pregleda, a ja sam se nasmijala, jer bilo je i jednih i drugih. – Ovo je prava mala lutkica! – nastavio je ne čekajući moj odgovor, dok sam se ja naglo podigla i s nevjericom zagledala u njega.

– Rekli ste... lutkica – skoro mucajući, upitala sam.

– Da, lijepa kao lutka!

– Djevojčica?

– Naravno!... Dečki ne slične na lutke – izgovorio je kroz smijeh ne shvaćajući moju sreću.

Ni skora buđenja ni neprospavane noći koje su me čekale nisu mogle pomračiti moju unutarnju sreću i sigurnost da je to dijete djevojčica koju sam dugo željela i čiji me je lik osvojio u nedavnome susretu s Mirnom. Ponovno mi se javila fotografski vjerna slika prelijepa djevojčice koja sada raste pod mojim srcem. Iznenadna radost dizala me u neka viša prostranstva gdje se zaboravljaju brige i trpljenja i gdje postoji samo nevjerojatna lakoća življenja. Znala sam da Netko želi ispuniti sve moje želje, pa i one skrivene, potisnute u najveće dubine moga srca, želje s kojima se nisam imala hrabrosti suočiti jer su mi izgledale neostvarive. Ponovno sam osjećala da sam Njegova miljenica i to mi je davalo snagu za koju nisam vjerovala da je još imam. Upravo On me hrabrio da se dignem iznad zemaljskih teškoća i strahova.

BLIŽI SE ISTINA

Vidjevši majčinu radost, rasla sam brže i bolje nego do tada. Sve je blistalo u okruženju moje obitelji jer ih je majka uvjerila da dolazi mala slatka djevojčica. „Ali, što će se dogoditi kada saznaju da nisam odviše lijepa, a ni zdrava? Liječnik će uskoro otkriti istinu. Kako će svi oni primiti tu vijest? Hoće li i dalje htjeti da budem njihova sestra ili će me odbaciti? A ako do toga dođe, hoće li moja majka pokleknuti pod pritiscima da me ukloni sa Zemlje?“ razmišljala sam o pitanjima na koja nisam znala odgovor i od kojih mi se zaustavljao dah. Čini mi se da mi je to usporavalo razvoj.

No, ja sam ipak željela živjeti. To je oduvijek bio moj najljepši san. Život na Zemlji za mene, još tako malenu, iako još nerođenu, bio je veliko čudo. Kakvi obrati, kakvi uski prolazi kojima se dolazi do cilja! Uspinjala sam se i svladavala sklisku strminu života. A na svakoj točki uspona ukazao bi mi se nepregledan prelijep vidik,

pogled na neki novi vrhunac ljubavi koju dajemo i primamo. Tko bi se odrekao toga puta? Osjećala sam da me On dodirom svoje ruke lagano gura naprijed. Što god se dogodilo, znala sam, Tvorac Nebeskoga vrta ne će me napustiti. On uvijek ima neočekivana rješenja, samo mi moramo ustrajati.

Odlučila sam se boriti za život do kraja svih svojih sićušnih snaga. Vjerovala sam da će, ako ja budem uporna, i moja majka biti jača. Vjerovala sam kako će ona na neki način znati da sam ja svim srcem uz nju. Vjerovala sam da ću unatoč svim preprekama naći put u vanjski svijet.

Smirila sam se i zaspala. Većinu vremena u majčinoj utrobi koristila sam za odmor i spavanje. Skupljala sam snagu za borbu koja me očekuje.

U NOVIM VRTLOZIMA

Kao da me je neka nevidljiva sila okrijepila i ohrabrila na putu u veliki grad. Nisam više razmišljala o mogućim anomalijama bebe nego sam tražila priliku da pronađem što više dobre literature za čitanje. Svako stajanje za odmor završavalo je u nekoj knjižari. Natovarena s desetak knjiga stigla sam u Zagreb, u veliku bolnicu. Čekaonica je bila puna trudnica. Dugo sam čekala da dođem na red, skoro sam izgubila snagu dok sam konačno bila primljena. Ne znajući da sam ja ta žena čiji je plod nekome trebao za znanstvena istraživanja, liječnik je rekao da je sve u redu, ali da će me zadržati još jedan dan radi rutinskih pretraga. Ujutro je, međutim, stigao poziv koji ga je upozorio i usmjerio na mene.

Dok sam bezbrižno čitala i odmarala se na bolničkome krevetu, ušla je sestra s kolicima za posebne pacijente i upitala:

– Tko je gospođa Vjera?

– Ja sam – jedva sam izustila gledajući s nevjericom čas u kolica čas u nju.

Sve se odigravalo munjevitom brzinom. Nisam imala vremena bilo što upitati. Dobivši injekciju, smještena sam u kolica. Nakon kratke vožnje hodnikom odvezli su me dizalom u ordinaciju. Tu me čekao onaj isti liječnik i još jedna sestra. Sve što sam vidjela bila je dugačka igla u liječnikovim rukama. Cijelim mi je tijelom prošla jeza.

– Što ćete mi raditi? – uspjela sam ipak nekako upitati liječnika.

Odgovorio je da je to uobičajeni postupak da bi se dobio preventivni nalaz koji utvrđuje gensku anomaliju.

– Zašto mi to radite kada je jučer sve bilo u redu? – bila sam uporna.

Kao da me nije čuo, potapšao me po ramenu i držeći ogromnu iglu počeo ju je usmjeravati prema mome trbuhu istodobno prateći na ekranu položaj djeteta. Vidjevši me jako prestrašenu i glumeći skrb za mene i dijete, obratio se sestri:

– Čuvaj dobro bebicu da se ne bi pomaknula!

Nisam stigla ništa poduzeti. Igla je već nalazila svoj put pa nisam mogla pobjeći. Šok je bio prevelik da bih mogla vrištati. Jedino sam uspjela cijelim bićem zazvati pomoć Neba:

– Bože, upravljaj ovom iglom! Ne dopusti da mi ubije dijete!

Sve se brzo završilo i opet su me istim kolicima vratili u sobu.

Mom suprugu Toniju liječnik je rekao da dijete ima Downov sindrom i da je osim toga još toliko oštećeno da bi bio odmah izvršio pobačaj, ali nije smio jer je vidio moj strah i kako psihički nisam spremna za to. Još mu je, kao što se kasnije pokazalo, preuveličavao o kakvim se sve anomalijama radi i uputio ga doma, a obećao mu je kako će mene ipak nagovoriti da se riješim toga bolesnog djeteta jer i meni prijete opasnost za život ako plod odumre i nastupi sepsa. Bio je to i za supruga veliki šok, toliko jak kao iznenadni udarac zalutala predmeta u glavu.

BORBA

Vidjela sam kako se moja majka borila za mene dok je velika ubilačka igla bila usmjerena na moje tijelo. Sve je trebalo završiti jednim preciznim ubodom i ja bih bila sredstvo za istraživanje. Odlučno sam zaustavila dah i u presudnome trenutku snažno pomjerila tijelo tako da je igla samo prošla kroz vodeni balon. Bila je to još jedna dobivena životna bitka u nizu nasrtaja na mene kao bespomoćnu žrtvu. Od straha nisam mogla jasno razmišljati, samo su mi se množila pitanja: „Zar čovjek mora ubiti da bi došao do novih spoznaja, do napretka u znanosti? Osigurava li nam znanost uvijek bolji život? Na što bi svijet sličio kada u njemu ne bi bilo onih koji se žrtvuju u korist života, koji se svojom brigom posvećuju djeci i koji im nesebično daruju ljubav? Na koga bi se ugledali oni brojni slabići čije je smisao života puko uživanje i želja da ugone samo sebi?“

Znala sam da je prava borba za moj život na Zemlji tek počela, da to ne će biti ugodno i priželjkivano mirno putovanje. Ipak, neka me nevidljiva sila vukla naprijed. Moj mi je um govorio da moram živjeti. Željela sam iskusiti život pun ljubavi. „Ali zašto moram već tako malena proći kroz ubilačke prizore i opasnosti? Zašto moram toliko trpjeti, a još se nisam ni rodila? Znaju li svi ti odrasli što ja proživljavam? Pa nisam igračka! Živo sam biće, sve osjećam! Samo, moje su snage tako neznatne. Hoću li izmaknuti smrtnoj opasnosti koja se nadvila nada mnom?“ nizala su se pitanja u mojoj glavici dok sam osjećala strah pred nadolazećim vremenom. „A tek moja majka!? Kolike je kušnje čekaju i kako će im umaći kada je već uhvaćena u mrežu ljudskih maski i spletki?“

Dok sam tako razmišljala, osjetila sam da u svome balonu sve više gubim vodu kroz rupicu koju je napravila velika igla. Istjecanje bi vode značilo kraj moga života. Uхватила me panika. Vidjela sam medicinsku sestru kako dolazi k majci i tumači joj da je to znak spontanoga gubitka djeteta i da se samo čeka na dolazak liječnika, koji je imao intervenciju u drugoj bolnici, da to dovrši. On će me konačno odvojiti od majke.

O, jesam li izgubljena!? Sjetila sam se Tome, koji je bio tako pametan, i Eve, djevojčice s brzim i jasnim instinktom, i svih svojih prijatelja iz Nebeskoga vrta. Oni su sigurno vidjeli što se događa. Panično sam ih doživljavala. I Tvorca Nebeskoga vrta molila sam za pomoć. Ali voda iz balona tako je brzo otjecala.

– Anđela, pritisni svojom nožicom rupicu! – začula sam odjednom miran Tomin glas. Nisam gubila vrijeme. Odlučno sam krenula prema rupici i učinila kako mi je Toma rekao. Istjecanje plodne vode iz moga životnog prostora nakratko je prestalo. No, nisam bila sigurna koliko ću moći izdržati u tome položaju i hoće li rupica uspjeti zarasti dok liječnik ne dođe. Strepjela sam sve više i više. Bila sam premalena za tako veliki napor. Nisam više mogla izdržati. Tijelo mi se pomaknulo.

Ali tada, pred mojim očima, jedan je veliki prst dodirnuo oštećeno mjesto i rana se zatvorila. Čudo! Čija je to ruka bila? Kako se to dogodilo?

NEŽELJENI DOGAĐAJI

Kada se čovjek nađe u mreži tuđih ciljeva, teško nalazi izlaz. Ne pitajući me što želim, drugi su se usudili donositi odluke u moje ime. Osjećala sam se kao riba uhvaćena u vršu. Pitala sam se što će mi učiniti. Što će biti s mojom bebicom? Neželjeni događaji redali su se jedan za drugim. Čim bih pomislila da je s jednom prijetnjom sve završeno, pojavila bi se nova. Nisam imala vremena pribirati misli ni shvatiti što se zapravo događa, a slijedio je novi neželjeni udar.

Iako sam imala iskustva s rađanjem, neželjena zbivanja su me uznemiravala i zaticala nespremnu. Osjećala sam ipak da nekako uspijevam izmaći izravnim napadima. Zbog upornoga nastojanja da se odreknem djeteta i uvjeravanja da će djevojčica biti nesposobna za život, da će vegetirati kao biljka i da je velika prijetnja mome zdravlju, javila mi se sumnja. Sve sam više postajala svjesna činjenice da je možda ovo moje još nerođeno dijete nekome ciljano bilo potrebno za ispitivanja i pokuse. Istina ili ne, bila sam zbog toga još čvršća u odluci da ga po svaku cijenu zadržim. Odlučna da ne popustim. Moju suglasnost ne će dobiti nikada! Nisam znala da mi moj mali saveznik u trbuhu svesrdno pomaže.

Noć nakon uboda igle osjetila sam kako plivam u vodi kao u jezeru. Trebalo mi je vremena da shvatim što se zapravo događa. Sva izbezumljena pozvonila sam sestri.

– To je spontani gubitak djeteta, ništa ne možemo napraviti dok se dežurni liječnik ne vrati s neke izvanredne intervencije – priopćila mi je.

Svi moji snovi i nade o prelijepoj djevojčici raspršili su se u strahu od novoga bolnog iskustva koje me čekalo. Drhtalo mi je cijelo tijelo. Molila sam Boga da se dogodi čudo koje će me izvesti iz ovoga pakla i nadala se da će se nešto uplesti i spriječiti da se izvučem iz trenutačnoga kaotičnog stanja.

– Došlo je jutro i sestra me je ponovno pregledala.

– Pa ovdje je sve u redu. Kako je to moguće? Ali, ipak, to mora potvrditi i liječnik čim stigne – u čuđenju je izgovorila.

– Što mora on potvrditi? – pitala sam.

– Je li za bebicu ostalo dovoljno vode da može slobodno plivati!

SPAS JEDNOGA ŽIVOTA

Odahнула sam bar na nekoliko sati kada sam vidjela da se uspjela zatvoriti rupica balona koji je čuvao moj život. Postala sam mirnija. Opet sam osjećala sigurnost i toplinu majčina tijela, iako sam slutila da dolaze novi pritisci i da će biti još pokušaja da me zauvijek odvoje od nje. No, znala sam da moram uživati u kratkim trenucima predaha kako bih skupila dovoljno snage za nove borbe. Još smo uvijek, i majka i ja, bile u rukama i mreži tuđih mišljenja i odluka.

Vidjela sam kada su majku iznenada prebacili u sobu gdje su se nalazile žene koje su se odlučile rasti od svojih zdravih beba. To je značilo da su i meni sati bili odbrojani. Oh, kako sam se uplašila! Neke od tih žena bile su tjeskobne, u strahu od onoga što je slijedilo, dok su druge nestrpljivo čekale da što prije dođu na red kako bi se riješile neželjenih briga i obveza. Moja im je majka pripovijedala o svojoj borbi za mene koja nisam bila ni potpuno zdrava, i kako bi ona sve na svijetu dala da me rodi iako su je uvjerali da je moj dolazak na svijet i za nju bio rizičan. No, za druge je žene sve već bilo odlučeno. Odlazile su i nestajale u polumraku hladnih hodnika.

Ipak, jedna sitna ženica koja je ležala u kutu sobe skupljena ispod bijele plahte, privukla je moju pozornost. Krupne suze kotrljale su joj se niz lice. Kada ju je moja majka upitala zašto plače, jedva je izgovorila:

– Odlučila sam!... Zadržat ću svoje dijete!... Kada vidim kako se vi, ženo, borite za svoje bolesno, nemam snage izgubiti svoje zdravo!

Bila sam sretna što je zbog hrabroga držanja moje majke jedno malo krhko biće sačuvalo svoj život. Osjetila sam da sam dobila novu snagu i kako se po majci i meni prosula sitna rosa iz visina koja je dolazila iz Nebeskoga vrta gdje je vladalo neizmjerje ljubavi i dobrote.

POTPIS

Sve je veći strah zaokupljao moje biće u očekivanju ponovnoga susreta s liječnikom. Njegov mi pristup nije bio ugodan. Cijela njegova pojava kao da je bila u nekoj laganoj zavrnutosti koja je izgledala kao da svjedoči kako nas naš nutarnji život oblikuje i tjelesno – uljepšava ili poružnjuje. Nešto u samome njemu činilo ga je upravo odbojnim. Ljubaznosti nigdje. U očima nije imao sjaja, iz njih je isijavala samo neka nezajažljiva požuda za ostvarenjem onoga što je naumio. Kad je stigao, hladno i visoka me odmjerio od glave do pete tako da sam se sva naježila.

– Dođite ovamo, moramo razgovarati – promuklim glasom pozvao me u svoj ured.

Bilo me strah biti nasamo s njim. Već sam iskusila njegovu neočekivanu intervenciju iglom i zastrašujuće dijagnoze.

„Što će mi sada učiniti? Možda me u njegovoj sobi čeka skupina istih takvih u bijelo umotanih ljudskih prilika. Kako ću im umaći?“ razmišljala sam idući prema njegovoj ordinaciji.

Začudio me veliki prostor s brojnim aparatima. Dok sam pogledom tražila budućega neprijatelja, liječnik me pozvao da sjednem.

– Gospođo Vjera, ja sam spreman, kada god vi odlučite, da vas riješim toga bolesnog djeteta koje i vama ugrožava život. Vi ne trebate ništa činiti samo pristati i staviti potpis da ja mogu uraditi što trebam. Vjerujte mi da bi svaka žena na vašem mjestu trčala za mnom da joj olakšam budućnost. Vaše dijete, i ako se rodi, bit će samo biljka.

Slušala sam njegove riječi, ali one me nisu pokolebale u ranijoj odluci. Najviše me dojmila riječ *potpis*.

– Zar da stavim potpis i na smrt osudim svoje dijete?! Ne, nikada! – odlučno sam odsjekla.

U mislima mi se pojavila slika moga vlastoručnog potpisa, vidjela sam ga u izvornome obliku i posebnosti slova *V* koje sam pomno i s osjećajem ponosa ispisivala u pobjedi crta koje su ga oblikovale. Bezbroj sam ga puta ostavila na svojim zbirkaama poezije, učeničkim zadaćama, dnevnicima, studentskim indeksima i matičnim knjigama. Tu mu je bilo mjesto, a ne na dokumentu koji bi štitio nečistu savjest onoga tko ga je iznuđivao.

Vidjela sam kako se liječniku ledi pogled i usta skupljaju u jednu krivu crtu. Nije mogao vjerovati, samo je zavrtio glavom i promrsio:

– Još ćemo se vidjeti!

MOĆ ČUDA

Majka je bila u iščekivanju poziva ili intervencije liječnika. Njezina se zabrinutost polako širila i na moje maleno biće. Nije se mogla opustiti jer su je istodobno raspinjali višestruki strahovi: „Je li dijete uistinu samo biljka? Hoće li liječnik poduzeti nešto silom ili na prijevaru? Kako će reagirati obitelj kada sazna kakvo će dijete donijeti na svijet?...“ Bilo je to previše za nježnu i senzibilnu dušu koja je htjela samo ispravno postupiti. Tražila sam i sama izlaz iz toga zamršenog labirinta i način da majci olakšam bol i odagnam strah.

– Neka se dogodi još jedno čudo koje će preusmjeriti sve na novi pogled u zbilju koja se zamračila i splela u neizlaz – govorila sam samoj sebi.

Već sam iskusila moć čuda na Zemlji kada se zatvorila rupica na majčinu balonu koji je probušila igla. Plašila sam se da je previše očekivati još jedno! Stoga sam se prisjećala kako bi i u Nebeskome vrtu, najčešće prilikom preseljenja nerođenih bića na Zemlju, došlo do nekih zamršenih problema koji bi se samo čudom riješili. Jedanput je Eva, brojeći stanovnike koji odlaze i ostaju, zaboravila sačuvati broj i imena. Kada su oni koji su mislili da su već odabrani za odlazak, krenuli, Eva im nije mogla dati putanju jer je nije sačuvala na teveportalima. Našla se u nezavidnoj situaciji i samo je molila da se dogodi čudo i da se nađe rješenje. Stanovnici Nebeskoga vrta nisu smjeli dugo čekati jer bi pritom mogli izgubiti svoj lik i nestati. Iznenada je začula glas prijatelja Tome koji ju je neizmjerljivo volio i koji joj je povremeno pomagao u računu:

– Napravio sam duplikat svih putanja i stanovnika strahujući da ćeš možda nekada od umora ostaviti neza-ključen popis.

Evu je prožela topla struja ugone. Čudo se dogodilo! Nakon toga nastavila je besprijekorno obavljati svoj posao.

Razmišljala sam o zakonima čuda koje se događa po ljubavi, prijateljstvu, vjeri i nadi. Molila sam se da i moju majku i mene ozari čudo koje će učiniti obrat i otvoriti put svjetlu života.

POVRATAK

Liječnik me je još jednom pokušao uvjeriti u ispravnost i važnost njegove odluke da se riješim svoga nerođenog djeteta. Vodio je monolog, prilično uvjerljiv, ali ovaj put s dozom nelagode jer je pred sobom imao ženu koja mu se žilavo opirala. Izgledao je kao čovjek kojemu su se remetili ciljevi i interesi u čije je ostvarenje bio potpuno uvjeren.

Glavom su mi opet prolazile misli da njegove namjere nisu dobronamjerne. Čitala sam da se nerođena djeca ponekad koriste za razna ispitivanja, za izradu kozmetičkih preparata i za biznis tko zna koje vrste. I budući da me je tako uporno nagovarao na ono što ja nisam htjela, a i medicinski je rok za prekid trudnoće bio prošao, meni su upravo takve misli navirale u pamet i činilo mi se kao da je sve to bilo ispisano na njegovu licu. Jesam li rušila plan koji je njemu donosio profit, uspjeh ili unaprjeđenje u karijeri? Doveo me u stanje sumnje. Uopće nije želio čuti što govorim. Što sam onda mogla misliti? Napokon sam ga upitala:

– A kako biste Vi to napravili?

– Sjećate se one igle kojom sam radio genetsku pretragu? – započeo je i nastavio mi opisivati cijeli postupak hladno kao da govori o pripremi jela.

Bila sam sleđena.

– Hvala! – naglo sam ustala, okrenula se prema vratima i nestala u hodniku.

Došla sam do sobe i pozvala supruga da dođe po mene jer ću inače pobjeći iz bolnice. Nazvao ga je i liječnik i rekao da sam beznadan slučaj i da me ne želi više vidjeti.

Bila sam u novome košmaru čekajući supruga. Povratak kući bio je jednako težak, ako ne i teži. Znala sam da odlazim tamo gdje me ne će primiti s razumijevanjem i da ću u toj borbi ostati sama do kraja. A kraj je bio neizvjestan! „Kakvo ću dijete roditi? Hoće li to uistinu biti dijete ili biljka kao što su prognozirali liječnici?“ s takvim sam mislima čekala supruga i strepjela od susreta s licima onih koji će me dočekati.

Toni se brzo pojavio, bio je blijed i vidno uznemiren. Trebala sam i njega smiriti i uvjeriti u sretan ishod u koji sam i sama na trenutke sumnjala pritisnuta dijagnostikom najsuvremenijih aparata, mišljenjem liječničkoga konzilija, prognozama i strahom svih oko mene. Ipak, povratak se činio, bar za neko vrijeme, spasonosnim.

Napuštali smo grad Zagreb u mučnoj šutnji i još mučnijim dijalozima. Sve sam češće pribjegavala pogledu kroz prozor. Veliki je grad nestajao u sjaju zalazećeg sunca. Zgrade su mi se po prvi put ukazivale u zlatnim i srebrnim ploham, dok su između njih migoljile kolone automobila i rijeke ljudi. Sve je odavalo puninu života pred noć koja je bila na domaku.

U SVOME DOMU

Konačno, ponovno smo majka i ja bile u svome domu. Dočekala su nas zabrinuta lica moje braće, sestre, bake i maminih roditelja. Stajali su bez glasa, bez pitanja. Samo pozdrav koji se teško provlačio preko usana, a njihovi su pogledi lutali ne znajući kamo bi se smjestili.

Najviše su zaustavljali pogled na meni, na majčinu trbuhu. Kao da su baš na mene htjeli staviti optužnicu na nelagodnu situaciju u kojoj su se našli. Osjećala sam se jadno, krivac koji ništa nije skrivio – dapače, nosila sam samo želju za ljubavlju i njezinim darivanjem. Moj nemir prekinuo je majčin glas. Gledajući u moju braću i sestru velikom snagom volje nastojala je uliti nadu cijeloj obitelji:

– Što ste se snuždili? Pa bit će sve u redu! Vaša sestra raste, a i ja sam dobro. Znate, djeco, i liječnici nekada pogriješe, a i ako ne pogriješe, moramo prihvatiti činjenicu da smo dužni pomoći onome članu obitelji kojemu je pomoć najpotrebnija. Nije rješenje u bijegu od poteškoća. Ako se uhvatimo u borbu s njima, onda će i više sile pomoći!

Nošeni majčinim riječima nekako su se svi našli na svojim mjestima te je potekao razgovor. Istina, tih i isprekidan, ali je potekao. Šutnja je bila prevladana.

SUSRET SA SAMOM SOBOM

Mučne trenutke dokrajčilo je vrijeme za spavanje. Svatko je pošao u svoju sobu. Prije sna, ja sam se još malo zadržala u tihome bdijenju. Navirale su mi misli o tome koliko ću vremena morati biti nositeljica optimizma i nade u ovoj kući. Koliko ću dugo morati ploviti protiv struje?... Koliko ću dugo trebati tješiti sve oko sebe? Jer, svi su se članovi moje obitelji osjetili ugroženima zbog moje čvrste nakane da se borim za život djeteta čije je

zdravlje bilo upitno. Prvi sam se put susrela s odlukom na koju su i drugi članovi obitelji polagali svoje pravo i utjecaj. Gledali smo se licem u lice i ja sam toga sve više postajala svjesna. Neki životni problemi imaju neočekivan tijek. Strah da će doživljavati poniženja svoje okoline bio je jači od potrebe da se solidariziraju s borbom za život maloga nezaštićenog bića. „Kako je čovjek slab? I zar je uopće poniženje imati bolesna brata ili sestru, sestričnu ili unuku? Zašto bi to bila sramota?“ razmišljala sam svjesna utjecaja potrošačkoga mentaliteta na način života u kojemu su se izokretale vrijednosti. „Mjera za uspjeh u životu postao je novac, materijalna moć, popularnost u društvu, a ne žrtva. To je porazna činjenica! Ali, iako sam usamljena u svojoj odluci, znam da moja snaga može biti svjetlo drugima koji će se naći u sličnoj situaciji!“ smirivala sam samu sebe.

Sklopila sam oči s mislima koje sam posložila u neki svoj duhovni pretinac, smirena, ali s dozom strepnje. Rukama sam objumila sada već poveći trbuh čuvajući i štiteći svoje čedo. Bio je to обруč ruku koji se nije razdvajao do jutra i ostalo je tako sve do Anđelina rođenja.

BLIZINA ROĐENJA

Dom koji je bio u obnovi postupno se pretvarao u raskošni cvijet gdje je svaka latica bila namijenjena jednome članu obitelji. Vidjela sam i svoje mjesto pokraj majčina uzglavlja, samo što još nije bilo kolijevke. Za majku je bilo prerano da mi namješta krevetac jer je sve u vezi mene bilo upitno i neizvjesno. A ja sam rasla i pripremala se za dolazak u dom koji je pozivao svojom toplinom i ljepotom.

Imala sam plan kako bih majci bar malo olakšala porođajne muke. Odlučila sam polagano krenuti u vanjski svijet i praviti stanke za odmor kako bi majka mogla obnoviti snagu i izbjeći najjače porođajne bolove. A za prvi susret – pripremila sam iznenađenje! Već sam bila jako nestrpljiva u očekivanju susreta sa svojom braćom, sestrom i ocem. Kroz proteklo vrijeme svi su sve više prihvaćali činjenicu da ću ja doći među njih i privikavali se na mogućnost da ne budem zdrava. To me beskrajno radovalo. Pa zar bolesni ljudi ne trebaju više pažnje i ljubavi?

U dubini svoga bića još sam strepjela od liječničkih pretraga i ispitivanja jer sam imala dijagnozu Downova sindroma. Znala sam da i majku i mene čeka druga runda borbe za moj život, pogibeljnija i opasnija, a već smo bile umorne i iscrpljene od onoga što smo do sada prošle. Ona glavna, odlučujuća bitka tek je slijedila.

ROĐENJE

Trenutačni mir, unatoč neizvjesnosti, olakšavao je dane pred rođenje kada će se ponuditi konačni rasplet. No, trebalo se suočiti s istinom za koju nitko nije znao kakva će biti. U mojoj je duši i srcu vladala samo želja da dijete ne bude previše oštećeno i svojim izgledom ne izaziva nelagodu. Silno sam se utjecala Svevišnjemu da ga svojom rukom oblikuje kako bi bilo prihvaćeno od obitelji kao i sva ranija djeca.

Tu noć, ni po čemu posebnu, osim po svjetlosti puna mjeseca pred kojom je tama bježala iza leđa okolnih planina, osjetila sam dolazak djeteta. Bez straha. Bez nemira. Čekala sam vrijeme kada ću krenuti u bolnicu. Moje su misli bile usmjerene samo na neizrecivi trenutak sreće kada ugledam svoju djevojčicu.

„Ništa na svijetu ne može biti toliko strašno da to čovjek ne može podnijeti. Ništa ne može uništiti život ako mi to sami ne dopustimo. Bitno je prihvatiti život sa svim njegovim burama i neugodnostima, jer to su uvijek trenutci pročišćenja. To su stube kojima se penjemo na vrhunce odakle je pogled širok, a emocije stišane. Odatle se, prema nekim čudnim zakonitostima, rađa sreća. Ali takva da ima moć trajne pohranjenosti u ljubavi, riječi ili slici“, s ovim sam se mislima našla u bolnici gdje se oko mene skupilo sve bolničko osoblje, kao na čudo. Nisu mi smetali, nije me ni zanimalo zašto su tu u tolikome broju. Tek sam poslije saznala da je neke od njih dovela bolesna ljudska radoznalost i želja za senzacijama. Naravno, tu su bili i oni čija je nazočnost bila potrebna i koji su bili spremni pomoći i olakšati moj položaj ako bude potrebno.

Anđela je dolazila polako, lagano, kao što se cijelo vrijeme i kretala u trbuhu. Dopuštala mi je da se odmorim pa čak i zaspim. U nekome tihom neočekivanom blaženstvu čekala sam trenutak njezina dolaska na svijet. Mučnoj strepnji i strahu polako je dolazio kraj i približavao dugo iščekivani događaj kojemu sam išla ususret.

– Evo je! – odjednom sam kao iza sna čula uzbuđen i povišen glas liječnice.

Pogledala sam ispred sebe i vidjela samo brojne širom otvorene oči osoblja. Svi su se nagurali kao da su se natjecali tko će prije vidjeti moguće anomalije djeteta. Trznuo me glas sestre koja mi je prišla sa strane držeći u rukama tek rođeno dijete:

– Vjera, evo vam vaše prekrasne djevojčice!

Skrenula sam pogled na dijete i opet vidjela samo oči. Ali ovaj je put bilo drukčije! Dijete me gledalo tamnim odsjajem svojih tek rođenih očiju isijavajući beskrajnu ljubav i toplinu. Bile su to oči koje su govorile: „Mama, hvala ti što si me rodila! Hvala ti za ovaj život, za sve što si pretrpjela mene!“

Taj je pogled imao neizrecivu snagu uzvraćene ljubavi kakva se rijetko sretno u životu. Pamti se trajno i ostaje u našoj duši kao prozor kroz koji stalno struji životni sok i optimizam.

NOVA BORBA ZA ŽIVOT

Prvi susret sa životom na Zemlji, košmaran i pun ispitujućih očiju, bio je zasjajen susretom s majkom. Taj dugo željeni trenutak pružio mi je najdublju snagu ljubavi u odrazu moga pogleda u majčinome. Kao da su se susreli nebo i more te ne možeš nazreti crtu spajanja i razdvajanja, samo dubinu koja se osjećala ispod pučine i snagu koja je pulsirala u njoj. Ali, nije dugo potrajao taj trenutak. Odmah su me odnijeli u drugu prostoriju i počeli pomno proučavati. Smjenjivale su se osobe u bijelim odijelima i ispitivale me prodornim pogledima. Osjećala sam da traže moje nedostatke, ali sam znala da ih, bez obzira na njihovu stručnost, ne će lako uočiti jer su bili maleni.

Nadala sam se da će me konačno ostaviti na miru i odnijeti majci na dojenje. No, na žalost, moje su se nade raspršile kada sam vidjela sestru koja mi se približavala s malom staklenom kutijom. Uzela me pažljivo i stavila u nju spajajući me za nju s bezbroj cjevčica. Tako spakiranu odvezli su me u drugu bolnicu.

KONAČNO ZAJEDNO

Odbila sam preporuku liječnika da zaustavim mlijeko koje je nadolazilo u snažnim bujicama. Odlučila sam ga održati do trenutka kada ga Anđela mogne uzimati.

– Vi ste uporna žena, ustrajavate i onda kada to nema nikakva smisla – bio je komentar liječnika koji se brinuo o mome oporavku.

On nije vjerovao da će Anđela to mlijeko ikada moći uzimati. No, ja se nisam osvrtna na njegove riječi. Takvo nešto činilo mi se besmislenim. Ustrajala sam u svome naumu jer mi je moj unutarnji glas tako nalagao. Osjećala sam da činim ono što je presudno za život moga djeteta. Napokon, potvrdio je to uskoro i moj suprug kada je došao iz bolnice.

– Vjera, Anđela se oporavlja! Treba još vidjeti hoće li primati tvoje mlijeko – priopćio mi je veselim glasom te dodao sterilnu bočicu. – Ja ću tri puta dnevno nositi mlijeko dok tebe ne pozovu u bolnicu.

Bilo je to osobito vrijeme, neizvjesnost i strepnja pretvarale su se u radost zbog konačne nade u Anđelin oporavak. Ubrzo je stigao pozitivan odgovor iz bolnice: *Bebica prima hranu i oporavak je izvjestan.*

Bila je to za mene pobjeda života nad smrću, pobjeda nade nad ništavilom, pobjeda neba nad zemljom. Snažna je radost obuzela moje biće i širila se na cijelu obitelj. Svi su mijenjali temu razgovora koja je dobivala životniji i sadržajniji tijek.

Vrativši se iz bolnice, suprug mi je priopćio da su me liječnici pozvali da neko vrijeme provedem s Anđelom dok se potpuno ne oporavi. Žurno sam se spremila misleći samo na susret koji će mojoj djevojčici uliti sigurnost i ljubav, pa će i oporavak biti brži.

Povezale smo se kao i prvi put, kao i svaki put kada sam dolazila k njoj. Pogledi su nam srasli. Nije to bio samo trenutak, bila je to vječnost. Jer, ljubav nema kraja.

U ZEMALJSKOME VRTU

Danas sam šesnaestogodišnja djevojčica i svjesna sam nekih svojih, manjih nedostataka. No, unatoč tome uspješno svladavam sve životne zadaće, školu, poslove u kući i sve izvan nje. Često razmišljam o Nebeskome vrtu i prijateljicama koje su mi govorile da je život na Zemlji prepun zapreka, suza i boli, a s malo sretnih trenutaka koji zaiskre kao zvijezde za ljetnih noći. Da, sve sam to iskustvom spoznala, međutim život je na Zemlji za mene iskustvo koje pruža i mnogo radosti, kao vožnja rijekom u malome čamcu. Istina, mora se dobro veslati i upravljati da bi se stiglo do cilja. A ono što je najvrjednije u životu i što ga čini ispunjenim – to je ljubav. Iskustvo ljubavi dar je s visina koji oplemenjuje našu dušu i daje smisao svemu, pa i patnji i boli.

Moj doživljaj svijeta jest pomalo drukčiji nego kod mnogih drugih vršnjaka. Ja sve što radim, promatram i doživljavam kroz prizmu ljubavi. Ako nekoj osobi polazi sve za rukom, ali je ne pokreće ljubav, za mene je ona robot i ne privlači me. S druge pak strane, ispadne li nešto i loše zbog utjecaja drugih, ja i to prihvaćam kao plod ljubavi. Takva smo mi bića, satkana da svijetu, koji se gubi u pomodnosti, pokažemo i drugu stranu života.

Svoj život vidim kao spas moje obitelji. Svima samo donosim mir, suosjećanje i radost. Nježnim dodirima ili blagim pogledima rješavam mnoge njihove poteškoće. Znam da takva vrsta ljubavi iščezava, ali ona je ipak ljudima najpotrebnija. Stoga i dolaze osobe poput mene na ovaj svijet, da pokažu istinsku ljubav koju je čovjek, u želji za stjecanjem imetka i moći, potpuno potisnuo. I koliko se god suvremena znanost borila za sprječavanje rađanja ovakve djece, mi ćemo se ipak rađati prema zakonitostima Neba i veličajnosti ljubavi velikih majki. Moja je borba za život bila borba za ljubav, i to onu koja je čista, nepresušna, blagotvorna i spasonosna, koja ima moć iscjeljenja, ljubav koja djeluje na kamene duše i nježno ih mijenja i oblikuje kao Neretva svoje oblutke.

A FIGHT FOR LIFE

Extracts from the novel

Marina Kljajo-Radić, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mostar,
Bosnia and Herzegovina

ABSTRACT

The novel *A Fight for Life* has told life itself and in its activism it is associated with today's increasing engagement and the fight for the integration of children with developmental problems into social life, and all of this without pity, but overlooking these unique creatures who are the messengers of love, kindness, and peace. In addition, this novel removes the stigma of children with special needs and objectifies the importance of their presence in the world we live and thus advocates the largest issues of bioethics in the modern civilization of death.

A Fight for Life is a novel written for youth, but its thematic and plot dramatics as well as thoughtfulness raise the novel to the level of adults who can recognize their life struggles, experiential and life truths that are timeless. The title *A Fight for Life* refers to the fundamental human drive for life, it encourages curiosity and addresses the unexpected fights that are a fundamental part of every human life. In this novel a young mother fights for the life of her unborn child because of her established pathological pregnancy, Down syndrome, and the physicians explicit request for the termination of the pregnancy because her life is endangered as well. Determined that she will give birth to her baby, she finds an ally in this little creature and the two of them become the protagonist of the story. The dual protagonist – mother and child, alternately tell the story which is a novelty that brings excitement and raises the drama. Thereby, the unborn child becomes the character with all the human traits which confirm that man is a human being from conception. All of this action is initiated and driven by love, first the unborn child observes and looks for his mother from the Garden of Heaven that has the love for him, and second the love of mother who wants to save her unborn child, and at the end the love of God in which everything pours into and from which everything is created helps the child and mother to succeed in this unjust struggle.